

Efter Sovjets kollaps bar sig inte jordbruken längre

GAMMALSVENSKBY Ukraina blev självständigt när Sovjetväldet kollapsade 1991. **Kommunistkolchosen i Gammalsvenskby och ytterligare en i byn, uppkallad efter Lenin, bar sig inte längre av egen kraft. Nu står de igenbommade och förfaller. Här har tidigare många svenskättlingar haft sin utkomst.**

40 svenskar, däribland ett antal Pitebor, besökte nyligen området, för att bland annat fira 230-årsminnet av Gammalsvenskbys grundläggning. Precis då sommarvärmerna slog till. Det var omkring 40 grader under hela veckan som besöket varade.

Glad för det lilla

Sedan kollektivjordbruken lades ner i mitten av 1990-talet har det varit bistra tider för lantbefolkningen. Många överlever tack vare sina köksträdgårdar och håller sig med höns, ankor och grisar, ibland någon ko och getter. Få har moderna bekvämligheter som toalett och rinnande vatten. Men besökarna möttes av en gästfrihet utan dess like.

Gammalsvenskby är en plats där tiden länge har stått still, men trots sitt läge på "vischan", långt bort från det mesta, är det en mångkulturell plats.

Byborna har en otrolig livskvalitet. De tror, trots slit och elände runtomkring sig, på det goda. Många äger inte mycket. Trots det är de nöjda med livet. Något statusjagande ser man inte mycket av. Invånarna har tid att bry sig om varandra, tar hand om sina nära och kära. Man är glad för det lilla.

Elsa Utas Kozenko och Maria Norberg, två av byns äldre kvinnor, beskriver sina umbäranden. Från sin tid vid kolchosjordbruket. De steg upp i ottan för att mjölka korna. Tre mjölkningar om dagen, 365 dagar om året. Nu sitter de där med en dryg 100-lapp i månaden, i pension.

Markproblem

De berättar om krig, utrensningar, sjukdomar, bråk, superi och tvångskollektivisering, angiveri, svält, deportering till arbetsläger i Ural och Sibirien.

Trots att gamla kolchoserna är avskaffade betyder inte att det är fritt fram att köpa och sälja jordbruksmark.

Kollektivjordbruken, kolchoserna, och de statsägda sovchoserna var tidigare ryggraden i jordbruket, vid sidan om små privata jordlotter.

Efter att Ukraina självständigt 1991 har jordbruket privatiserats i två omgångar. Den största förändringen ägde rum kring år 2000 då kolchoserna formellt avskaffades. Nu ägs marken av enskilda brukare, privata jordbruksföretag eller nya kooperativ.

Som läget är nu är det inte tillåtet att köpa eller sälja jordbruksmark. Förbudet gäller även försäljning av den statliga mark som fortfarande finns.

De flesta politiker i Ukraina är i princip för att det ska finnas en fri marknad för jorden men många är rädda för en total frihet och att kapitalstarka grupper skall köpa upp nästan all mark. Olika lagar som ska reglera verksamheten håller på att utarbetas, men tar tid.

Däremot är det fritt fram att hyra jordbruk, även på lång tid.. Det är den vägen som många går som vill starta ett lantbruk.

Sedan snart tio år finns en svenskägd ketchupfabrik, Chumak i Kachovka. Det är i dag den största privata arbetsgivaren i regionen. Dessutom drivs från svensk sida biståndsprojekt för att utveckla jordbruket, också det i Kachovka.

Tillåter Ukraina att den bördiga jorden på kolchoserna säljs och kan lagfaras, så kan det kanske bli fart igen på landets livsmedelsproduktion

Jan Lundquist
jan.lundquist@pitea-tidningen.se
0911-645 24
Publicerad 28 maj 2012 -